

Warszawa, 2004-09-

Znak: NL 0220-31/04

**Pan Posel
Zbigniew Janowski
Przewodniczący
Rady Ochrony Pracy
przy Sejmie RP**

**Rada Ochrony Pracy
Al. Wyzwolenia 9/29
00-572 Warszawa**

Odpowiadając na pismo z dnia 11 lutego 2004 r., znak: ROP/26/VII/04 i 25 sierpnia 2004 r., znak: ROP/471/VII/04, przekazuję w załączeniu materiał dotyczący tematu 16 Planu pracy Rady Ochrony Pracy w 2004 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Informacja na temat funkcjonowania zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe w wysokości ustalonej przez płatników składek

a) informacja na temat zasad ustalania wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe obowiązujących od stycznia 2003 r.

Począwszy od 1 stycznia 2003r. stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe podlega zróżnicowaniu dla poszczególnych płatników składek. Zasady ustalania stopy procentowej składki określone zostały w ustawie z dnia 20 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673 z późn. zm.).

Stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe, w myśl art. 27 ustawy, ustala się na rok składkowy, tj. na okres od dnia 1 kwietnia danego roku do dnia 31 marca następnego roku.

Dla potrzeb ustalania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe ustawodawca podzielił płatników składek na dwie grupy, tj.:

- 1) płatników składek zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych lub nie podlegających wpisowi do rejestru REGON, oraz
- 2) płatników zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych, podlegających wpisowi do rejestru REGON.

Dla ustalenia liczby ubezpieczonych brana jest pod uwagę przeciętna miesięczna liczba ubezpieczonych w poprzednim roku kalendarzowym.

Ad 1)

Zgodnie z art. 28 ust. 1 i art. 33 ust. 3 ustawy, stopa procentowa składki na ubezpieczenie wypadkowe dla płatników składek, zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych lub nie podlegających wpisowi do rejestru REGON, wynosi 50% najwyższej stopy procentowej ustalonej na dany rok składkowy dla grup działalności. Stopy procentowe składek dla grup działalności określone zostały w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (Dz.U. Nr 200, poz. 1692), w brzmieniu nadanym obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 4 grudnia 2002r. o sprostowaniu błędu (Dz.U. Nr 203, poz. 1720). Zgodnie z tym rozporządzeniem najwyższa obecnie obowiązująca stopa procentowa składki (ustalona dla grupy działalności „Górnictwo i kopalnictwo surowców energetycznych”) wynosi 3,86%. Stopa procentowa składki dla płatników składek zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego nie więcej niż 9 ubezpieczonych lub nie podlegających wpisowi do rejestru REGON, wynosi więc 1,93%.

Ad 2)

W przypadku płatników składek posiadających numer REGON i zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych, zróżnicowana składka na ubezpieczenie wypadkowe jest wprowadzana dwuetapowo.

Etap I

W okresie od dnia 1 stycznia 2003r. do dnia 31 marca 2006r. – w myśl art. 53 ust. 2 ustawy – płatnika składek obowiązuje składka w wysokości stopy procentowej ustalonej dla grup działalności, do której został zakwalifikowany (w powołanym rozporządzeniu z dnia 29 listopada 2002 r.).

Grupy działalności zostały ustalone w oparciu o rodzaje działalności zakodowane według Polskiej Klasyfikacji Działalności w rejestrze REGON (na poziomie sekcji i podsekcji), określone w załączniku do rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2004r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (Dz.U. Nr 33, poz. 289).

Grupę działalności właściwą dla danego płatnika składek określa się na podstawie prowadzonego przez niego przeważającego rodzaju działalności według PKD, ujętego w rejestrze REGON w dniu 31 grudnia poprzedniego roku . Przeważający rodzaj działalności według PKD podawany jest przez urząd statystyczny w wydawanym płatnikowi składek zaświadczeniu o numerze identyfikacyjnym REGON.

Przedstawiony wyżej tryb ustalania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe dla płatników składek wpisanych do rejestru REGON i zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych, będzie obowiązywał do 31 marca 2006r. Do tego czasu właściwą stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe będą ustalali samodzielnie płatnicy składek.

Należy ponadto podkreślić, że składka na ubezpieczenie wypadkowe ulega podwyższeniu na wniosek inspektora pracy. Art. 36 ustawy stanowi bowiem, że inspektor pracy może wystąpić do jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na siedzibę płatnika składek z wnioskiem o podwyższenie płatnikowi, u którego w czasie dwóch kolejnych kontroli stwierdzono rażące naruszenie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy , o 100% stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe ustalonej na najbliższy rok składkowy. W sprawie podwyższenia stopy procentowej składki ZUS wydaje decyzję.

Etap II

Począwszy od 1 kwietnia 2006r. stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe dla płatników, którzy:

- 1) są wpisani do rejestru REGON i zgłaszają do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych, oraz
- 2) zgłoszeni byli w ZUS jako płatnicy składek na ubezpieczenie wypadkowe nieprzerwanie od 1 stycznia do 31 grudnia poprzedniego roku i co najmniej 1 dzień w styczniu danego roku,

ustalać będzie ZUS jako iloczyn stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe określonej dla grupy działalności, do której został zakwalifikowany płatnik składek i wskaźnika korygującego ustalonego dla tego płatnika. O wysokości ustalonej w ten sposób stopy procentowej składki płatnicy będą zawiadamiani przez ZUS.

Sposób kwalifikowania płatników składek do grupy działalności będzie taki sam jak w etapie I. Wskaźnik korygujący, zgodnie z art. 31 ust. 2 ustawy, będzie natomiast określany poprzez porównanie kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności (w powołanym rozporządzeniu z dnia 29 listopada 2002 r.), do której należy płatnik składek, z kategorią ryzyka ustaloną temu płatnikowi .

ZUS będzie ustalał płatnikowi składek kategorię ryzyka na podstawie danych o:

- 1) liczbie poszkodowanych w wypadkach przy pracy ogółem,
- 2) liczbie poszkodowanych w wypadkach przy pracy śmiertelnych i ciężkich, oraz
- 3) liczbie zatrudnionych w warunkach zagrożenia,

przekazanych za trzy kolejne, ostatnie lata kalendarzowe. Dane te będą przekazywane przez płatnika składek w informacji, której wzór - oznaczony symbolem ZUS IWA - określony został w załączniku nr 4 do powołanego rozporządzenia z dnia 29 listopada 2002 r.

Informację ZUS IWA za poprzedni rok kalendarzowy płatnicy składek będą przekazywali do 31 stycznia następnego roku, poczynając od informacji za rok 2003.

Za rok 2003 wpłynęło do ZUS około 148 000 informacji ZUS IWA. Informacje te zostały zweryfikowane w Kompleksowym Systemie Informatycznym ZUS pod kątem prawidłowości zawartych w nich danych. Obecnie są prowadzone postępowania wyjaśniające zmierzające do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

O nieprawidłowych danych w ZUS IWA inspektorzy pracy powiadamiają również ZUS, w trybie art. 35 ustawy. W myśl tego przepisu jeżeli w trakcie kontroli przeprowadzanych u płatników składek inspektorzy pracy stwierdzą podanie nieprawidłowych danych w informacji ZUS IWA informują o tym ZUS podając równocześnie prawidłowe dane.

Z art. 31 ust. 1 ustawy wynika, że wysokość wskaźnika korygującego w okresie od 1 kwietnia 2006r. do 31 marca 2009r. będzie wynosiła od 0,8 do 1,2, a począwszy od 1 kwietnia 2009r. – od 0,5 do 1,5.

Zgodnie z powołanym wyżej rozporządzeniem z dnia 29 listopada 2002 r. do dnia 31 marca 2009 r. wskaźnik korygujący będzie wynosił:

- 1) 0,8 - jeżeli kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek będzie niższa o co najmniej 3 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności;
- 2) 0,9 - jeżeli kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek będzie niższa o 2 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności;
- 3) 1,1 - jeżeli kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek będzie wyższa o 2 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności;
- 4) 1,2 - jeżeli kategoria ryzyka ustalona dla płatnika składek będzie wyższa o co najmniej 3 kategorie od kategorii ryzyka ustalonej dla grupy działalności;
- 5) 1,0 - w pozostałych przypadkach.

b) informacja statystyczna o liczbie płatników składek opłacających składkę na ubezpieczenie wypadkowe w danej wysokości w roku 2003

Płatnicy składek opłacający składkę na ubezpieczenie wypadkowe – grudzień 2003

Lp.	Stopa składki	Liczba płatników w tys.
1	0.97	37,5
2	1.20	15,7
3	1.47	25,3
4	1.73	22,1
5	1.93	1 084,8
6	2.00	10,6
7	2.26	19,5
8	2.53	6,6
9	3.33	2,4
10	3.60	0,3
11	3.86	0,1
12	Inna	1,7
Razem		1 226,6

Należy podkreślić, że nie wszyscy płatnicy są bowiem zobowiązani do opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe. Kwota składek na ubezpieczenie wypadkowe w złożonej deklaracji rozliczeniowej będzie równa zero w przypadku:

- płatników składek na własne ubezpieczenia nie podlegających ubezpieczeniu wypadkowemu (np. osób kontynuujących ubezpieczenia emerytalne i rentowe; osób prowadzących pozarolniczą działalność, dla których w wyniku zbiegu tytułów do ubezpieczeń społecznych mają one charakter dobrowolny i które zgłosiły się wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego),
- płatników składek rozliczających składki wyłącznie za ubezpieczonych podlegających ubezpieczeniom społecznym z wyłączeniem ubezpieczenia wypadkowego (np. zleceniodawcy zatrudniającego wyłącznie zleceniobiorców wykonujących pracę poza siedzibą lub miejscem prowadzenia działalności zleceniodawcy) lub podlegających wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu),
- płatników składek rozliczających składki wyłącznie za ubezpieczonych podlegających m.in. ubezpieczeniu wypadkowemu, za których w danym miesiącu podstawa wymiaru składek była zerowa (np. pracownik w danym miesiącu nie osiągnął przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek).

Natomiast w tabeli uwzględnieni zostali tylko ci płatnicy, którzy w deklaracji rozliczeniowej wykazali kwotę składek na ubezpieczenie wypadkowe większą od zera.

c) informacja o danych z przeprowadzonych u płatników składek w I półroczu 2004 r. kontroli dotyczących prawidłowości ustalania wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe

W I półroczu 2004 r. ZUS przeprowadził kontrolę ustalania wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe u 11 304 płatników składek.

1. Skontrolowano 6 853 płatników składek. opłacających od 1 stycznia 2004 r. składkę na ubezpieczenie wypadkowe w wysokości 50% najwyższej stopy procentowej składek ustalonej na dany rok składkowy.

W tej grupie płatników składek stwierdzono:

- 1) 37 przypadków nieprawidłowego wyliczenia średniej liczby osób podlegających zgłoszeniu do ubezpieczenia wypadkowego, co stanowi 0,54% liczby skontrolowanych płatników składek w tej grupie, w tym :
 - w 15 przypadkach zaniżono liczbę ubezpieczonych,
 - w 22 przypadkach zawyżono liczbę ubezpieczonych,
- 2) 17 przypadków (co stanowi 0,25 % liczby skontrolowanych płatników składek w tej grupie) ustalania stopy procentowej składki wg nieprawidłowej metody tj. wg wysokości stopy procentowej składki odpowiadającej grupie działalności, do której płatnik składek został zakwalifikowany, w przypadku gdy liczba osób zgłoszonych do ubezpieczenia wypadkowego wynosiła nie więcej niż 9 ubezpieczonych, a tym samym stopa procentowa składki powinna wynosić 50% najwyższej stopy ustalonej na dany rok składkowy dla grupy działalności.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości u 52 płatników składek, tj. 0,76 %, zaszła konieczność dokonania zmiany stopy procentowej składek. Z tego tytułu dokonano przypisów składek na kwotę 16 610, 48 zł. oraz odpisów składek na kwotę 15 876, 54 zł.

2. Skontrolowano 4 451 płatników składek podlegających wpisowi do rejestru REGON, zgłaszających do ubezpieczenia wypadkowego co najmniej 10 ubezpieczonych.

W tej grupie płatników składek stwierdzono:

- 1) 70 przypadków nieprawidłowego wyliczenia średniej liczby osób podlegających zgłoszeniu do ubezpieczenia wypadkowego, co stanowi 1,58 % liczby skontrolowanych płatników składek w tej grupie, w tym:
 - w 42 przypadkach zaniżoną liczbę ubezpieczonych,
 - w 28 przypadkach zawyżono liczbę ubezpieczonych,
- 2) 71 przypadków błędnego odczytania rodzaju przeważającej działalności określonego kodem PKD, co stanowi 1,6 % liczby skontrolowanych płatników składek w tej grupie.

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości u 129 płatników składek, tj. 2,9 %, zaszła konieczność dokonania zmiany stopy procentowej składek. Z tego tytułu dokonano przypisów składek na kwotę 48 513,77 zł. oraz odpisów składek na kwotę 130 431,68 zł.

3. Skontrolowano wywiązywanie się płatników składek z obowiązku złożenia za rok 2003 informacji o danych do ustalania składki na ubezpieczenie wypadkowe na druku ZUS IWA.
Ze skontrolowanych w I półroczu 2004 r. 11 304 płatników składek do złożenia druku ZUS IWA zobowiązanych było 4 376. Obowiązku tego nie dopełniło 101 płatników składek.

d) wykorzystanie środków na prewencję i rehabilitację zawodową

Od 1 stycznia 2003 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, która nałożyła na ZUS nowe zadania w zakresie prewencji wypadkowej.

Ich realizacja wymagała m.in. szczegółowych analiz dotyczących wypadków przy pracy i chorób zawodowych w celu określenia priorytetowych zadań w tym zakresie.

W roku 2003 wykorzystano środki finansowe w wysokości 1.197 tys. zł na zadania związane z prewencją wypadkową w tym:

- 1) na działalność szkoleniową i edukacyjną (szkolenia, seminaria z zakresu BHP) zorganizowaną przez oddziały ZUS – 390 tys. zł
- 2) na zamówienie prac naukowo-badawczych z zakresu prewencji wypadkowej - 807 tys. zł

Prowadzona przez ZUS rehabilitacja lecznicza w ramach prewencji rentowej ZUS, obejmuje podstawowe elementy rehabilitacji zawodowej w postaci przekazania osobom skierowanym na rehabilitację wiedzy w zakresie czynników ryzyka dla zdrowia i życia występujących w środowisku pracy.